Baudissin, von Clausewitz en de Hamburgse studenten

* * De Hamburgse Universiteit nodigde de * gepensioneerde Westduitse Luitenant-Generaal Wolf Graf Baudissin uit tijdens het wintersemester 1968-'69 de beginselen van de moderne strategie te doceren. Zij inleidende toespraak werd echter onmogelijk gemaakt door het optreden van zijn toehoorders, grotendeels leden van de socialistische en liberale studentenorganisaties. Het maandblad *Survival* **11**(1969)(3) 95, uitgave van The Institute For Strategic Studies te Londen, meldt wat Baudissin had willen zeggen, alsook de bezwaren van de studenten.

Het is interessant hiervan kennis te nemen, waarbij geheel moge worden voorbijgegaan aan de wijze waarop de controverse zich manifesteerde.

Baudissin start bij von Clausewitz hetgeen, gezien zijn eigen voorgeschiedenis, te verwachten was, beschrijft diens klassieke strategie en deelt mee dat deze de invloed van de politiek op de oorlog reeds erkende. Later werd, via de bewering dat oorlog de politiek buitenspel zou zetten, von Clausewitz' idee op zijn kop gezet door Ludendorffs stelling: de politiek maakt deelt uit van de oorlog.

De crisis in de klassieke strategie tekende zich reeds af in de 19e eeuw toen niet alleen de strijdkrachten doch gehele naties nauw bij de oorlog werden betrokken. De Eerste Wereldoorlog toonde duidelijk de grote invloed van niet-militaire factoren op de strategie. De Tweede Wereldoorlog bevestigde dat de wil om een militaire overwinning te bevechten te weinig rekening hield met politieke vredesconcepties. Na de aanvallen op Hiroshima en Nagasaki, uitgevoerd op basis van uitsluitend klassiek strategische overwegingen, hebben wij kennis kunnen nemen van de mislukte pogingen om de nucleaire wapens te neutraliseren en werd overgegaan tot de grote interdisciplinaire inspanning, die resulteerde in de moderne strategie. Deze verschilt in drie opzichten van de klassieke strategie:

— de essentie van moderne strategie is het streven naar vrijheid van politiek handelen (Beaufre);
— de politieke directie heeft het primaat en de strijdkrachten zij niet meer het exclusieve middel, spelen zelfs niet altijd een belangrijke rol;
— het is de doelstelling van de aan de politieke strategie ondergeschikte militaire strategie oorlog te voorkomen.

Baudissin eindigt zijn mislukte inauguratie zoals hij begon, nl. met von Clausewitz, volgens wie de vrede het doel van de strategie zou zijn. Hij wil de studie van strategische vraagstukken zien als een bescheiden aanvulling op de peace research.

Wat zijn nu de bezwaren van de studenten? Zij stellen een aantal vragen, waarvan één naar de bekende weg (wie is verantwoordelijk voor zijn aanstelling?) en een tweede die van groot wantrouwen blijk geeft (wat zijn de verborgen motieven die tot zijn aanstelling hebben geleid?). Afgezien van het feit dat deze vóór aanvang van de cursus in discussie hadden behoren te worden gebracht, hetgeen de studenten zelf beweren, doch kennelijk niet hebben gedaan, snijden enkele overblijvende vragen hout.

— Welke functie kan een cursus strategie hebben als deel van de studie van de politieke wetenschappen en welke functie behoort deze te hebben?
— Welke kwalificatie moet Baudissin worden toegekend?
— Welke mogelijkheden hebben de studenten om de structuur van de cursus te beïnvloeden?

Het pleit voor de studenten dat zij althans een poging doen zelf de door hen gestelde vragen aan een beschouwing te onderwerpen en voor Baudissin dat zij hun tegen hem ingebrachte bezwaren slechts kunnen baseren op één enkele — naoorlogse — publikatie van strikt militair karakter van zijn hand, die hij schreef als actief dienend militair in een militair vaktijdschrift (Das Krieksbild. *Wehrwissensch. Rundschau* **12** (1962)(7)363). Geenszins nieuw is de opmerking van de studenten dat wetenschappelijk beoefende strategie zich niet tot doel moet stellen oorlogen voor te bereiden om oorlogen te voorkomen, doch dat de oorzaken van militaire conflicten moeten worden opgespoord uit socio-economische tegenstellingen en de socio-psychologische gevolgen daarvan (i.c. de ideologieën). Dat naast de wetenschappelijk beoefende (de theoretische) strategie de praktisch beoefende

strategie andere eisen stelt, niet alleen moet opsporen doch ook moet vooruitzien en anticiperen, is niet te ontkennen en ware niet te vergeten. Mogelijk had Luitenant-Generaal b.d. Graf Baudissin voor dit laatste aandacht kunnen vragen. Tenslotte zouden de studenten nóg een vraag kunnen stellen: hoe komt men aan strategiedocenten die alom acceptabel zullen zijn? De akademische wereld levert ze niet op en Baudissin is toch niet zo maar de eerste de beste. Het is nl. belangrijk dat zij er komen. Niet alleen in West-Duitsland.

Nieuwe uitgave

Gouverneurs der residentie, door J. W. G. Cornet, Lt.-Kol. b.d., en dr. D. Langedijk, 629 blz., geïll. Uitg.: Inrichting tot het Uitgeven van Boekwerken (Min. van Defensie), Den Haag, 1969 (voorshands niet in de handel).

In dit boekwerk, uitgegeven onder auspiciën van de Sectie Krijgsgeschiedenis van de Koninklijke Landmacht, wordt op een levendige en charmante wijze de uitgebreide levensbeschrijving weergegeven van de Gouverneurs van onze Haagse Residentie die deze militaire, vooral in het verleden niet onbelangrijke, functie in de periode 1813-1963 hebben vervuld.
De wijze waarop levensopvatting, milieu en de drijfveren van deze 40 persoonlijkheden zijn beschreven, doet beslist verkwikkend aan, vergeleken bij enkele historische beschouwingen van dit ogenblik. Voorts geeft het boek een aardige en juiste indruk van de romantiek, de ethiek, de mogelijkheden van het officier-zijn in de afgelopen 150 jaar en vormt als tegenhanger van de huidige kil-analytische benadering van het nog steeds zo betekenis- en sfeervolle officiersberoep een ongetwijfeld waardevol bezit. V.V.